

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
JUDr. Martinou Radkovou, Ph.D., ve věci

žalobkyně: D. Š.
bytem R. 18, X O.
zastoupená advokátem Mgr. Pavlem Andrlem
sídlem Kratochvílova 624/43, 750 02 Přerov

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 10. 2017, č. j. X, ve věci starobního důchodu,

takto:

I. Rozhodnutí žalované ze dne 26. 10. 2017, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žalovaná je **povinna** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 3 146 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Pavla Andrleho, advokáta se sídlem Kratochvílova 624/43, Přerov.

Odůvodnění:

1. Včas podanou žalobou žalobkyně brojila proti rozhodnutí žalované, citovaném v záhlaví, kterým žalovaná zamítla námitky a potvrdila své rozhodnutí ze dne 24. 11. 2014, č. j. X a ze dne 4. 6. 2015, č. j. X. Citovaným rozhodnutím ze dne 24. 11. 2014 žalovaná zamítla žalobkyni žádost o starobní důchod pro nesplnění podmínek § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“).
2. Ve velmi obsáhlé žalobě žalobkyně namítala, že napadené rozhodnutí je vnitřně rozporné, zmatečné a nezákonné, protože skutková zjištění a právní závěry na nich učiněné jsou

Shodu s prvopisem potvrzuje Š. H.

nejasné a závěry žalované se nezakládají na pravdivých skutečnostech. Dále žalobkyně namítala, že rozhodnutí a jemu předcházející řízení trpí vážnými procesními vadami, neboť v řízení byla řada opomenutých klíčových důkazů a nebyl úplně zjištěn skutkový stav, žalovaná se nevypořádala s řadou zásadních důkazů, které byly provedeny, hodnotila důkazy bez patřičné odborné způsobilosti a nerespektovala základní procesní pravidla dokazování. Žalobkyně namítala, že existují důkazy, které jasně zpochybňují skutkové a právní závěry žalované s odkazem na dvě rozhodnutí úřadu práce a potvrzení pro účely státní sociální podpory a o průběhu zdravotního pojištění. Konečně žalobkyně namítala nerespektování právního názoru soudu, který předchozí rozhodnutí ve věci zrušil.

3. S ohledem na procesní stav věci soud z **žaloby** vyjímá žalobní námitku, že nebyla respektována základní procesní pravidla dokazování. Žalobkyně namítla, že žalovaná nerespektovala § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) a porušila dále také § 51 odst. 2 správního řádu, a to tím, že žalobkyni nikterak nevyrozumívala o prováděných důkazech. Výslech B. R., toho času H., byl proveden zcela v rozporu s procesními předpisy pro výslech a nezákonně tak, že žalobkyně nemohla vyslychanou osobu konfrontovat s realitou. Žalovaná tak neumožnila ověření pravdivosti toho, co hlavní a zásadní svědkyně říkala. Není patrné ani to, že by žalovaná kladla při výslechu B. R. jakékoliv otázky, které by vedly k objasnění toho, proč jsou mezi její výpovědi a skutečným stavem rozporu. Žalovaná B. R. nekonfrontovala ani s žádným ze svědků. Z toho žalobkyně dovodila, že výslech B. R., neznámo jakou osobou, a jak přesně provedený, bez náležité konfrontace, je natolik procesně vadný, že je zcela neúčinný a nemůže být vůbec použit.
4. Žalobkyně namítala, že nad to žalovaná ji neumožnila vyjádřit se k jakémukoliv z provedených důkazů a nikterak ji nevyzývala k součinnosti ani ji nepobídla k přednesení dalších důkazů či k odstranění nejasností mezi skutkovým stavem popsaným žalobkyní a její tehdejší zaměstnavatelkou B. R., toho času H..
5. Ve vztahu k této žalobní námitce se žalovaná ve **vyjádření k žalobě** vyjádřila pouze tak, že se zaměstnavatelkou žalobkyně B. R. poté, co předložila listinné doklady, bylo provedeno jednání, a to Pražskou správou sociálního zabezpečení dne 26. 6. 2017. Za přítomnosti zástupce Pražské správy sociálního zabezpečení L. J. a zaměstnavatelky B. R., tato zaměstnavatelka podala žalované doplňující informace a potvrdila, že žalobkyně u ní tehdy nebyla zaměstnána, textovou pracovní smlouvu na dobu neurčitou nevypisovala, nepodepisovala, formulářovou vypisovala i podepsala, avšak údaj o doplněném období od 14. 3. 1997 do 31. 12. 1997 se nezakládá na pravdě a byl dopsán někým jiným. Zápočtový list vykazující nepřetržité zaměstnání nevyplňovala a nedokáže říct, kdo jej vyplnil. Žalobkyně byla zaměstnána u B. R. skutečně jen krátkodobě na výpomoc. Zaměstnavatelka mzdové a účetní doklady nemá, byly ztraceny při stěhování v roce 2006.
6. Protože nepřetržité trvání pracovního poměru žalobkyně v B. L. nebylo prokázáno výsledkem zaměstnavatelky a naopak její výpovědi byly plně potvrzeny údaje o dvou krátkodobých zaměstnáních v souladu s podklady uloženými na Pražské správě sociálního zabezpečení, žalovaná tak neměla žádné důvody pochybovat o správnosti a pravosti vystavených evidenčních listů důchodového pojištění (dále jen „ELDP“).
7. Čestná prohlášení rodinných příslušníků či kamarádek žalobkyně, které nebyly přímými spolupracovníky, nelze považovat za plně věrohodná, neboť zde vždy existuje možný zájem a snaha dosvědčit výkon zaměstnání. K oznámení žalované Policie ČR navrhovanou

grafickou expertizu neprovedla a věc odložila. Žalovaná navrhla s ohledem na zjištěný skutkový stav a dokumenty nově předložené žalobkyní s žalobou k soudnímu řízení a s přihlédnutím k jejich obsahu provést během důkazního řízení soudního kromě výpovědi žalobkyně samotné též výslech paní L. J., vedoucí kontroly územního pracoviště Pražské správy sociálního zabezpečení Praha 10, popřípadě jiného kompetentního pracovníka Pražské správy sociálního zabezpečení k objasnění evidence a výkazů měsíčních přehledů o vyměřovacích základech a odvodu pojistného na sociální zabezpečení zaměstnanců malých organizací, konkrétně pak pro roky 1997 a 1998, bývalé zaměstnavatelky žalobkyně paní R. (H.) a též vyjádření se k údajům o době zaměstnání v malé organizaci ode dne 14. 3. 1997 do dne 28. 2. 1998 potvrzeném Pražskou správou sociálního zabezpečení pro účely státní sociální podpory ve srovnání s dosavadními závěry Pražské správy sociálního zabezpečení.

8. S přihlédnutím k výhradám žalobkyně ohledně účelové výpovědi bývalé zaměstnavatelky na Pražské správě sociálního zabezpečení, a tedy z důvodu objektivního zjištění skutkového stavu věci, a rovněž zájmu žalobkyně samotné, která v žalobě žádá brzké vyřízení věci, žalovaná navrhla soudu ještě předvolání bývalé zaměstnavatelky žalobkyně B. R. k soudnímu jednání, během něhož by se vyjádřila k pracovnímu poměru žalobkyně a listinným dokladům. Vážnost a autorita nezávislého soudu jistě zajistí pravdivost její výpovědi před soudem.
9. V **replíce** žalobkyně zopakovala, že výslech bývalé zaměstnavatelky žalobkyně vykazuje řadu procesních vad a je samo o sobě krajně nevěrohodné, a proto nemůže být použito jako věrohodný důkaz pro tvrzení žalované. Žalobkyně podtrhla, že jde o výslech letité osoby, která je starší 70 let a o skutečnostech, které se děly před přibližně 20 lety. Stěžuje si lze představit, že taková osoba by byla s to přesně a objektivně říci bez jakékoliv nápovědy či dopomoci ze strany žalované či jiných osob, zda přesně od 1. 4. 1997 do 1. 1. 1998 u ní žalobkyně pracovala či nikoliv. Žalobkyně zdůraznila nestandardní průběh výpovědi zaměstnavatelky, u jejíhož výsledku nebyla žádná nestranná a nezainteresovaná osoba. Zaměstnavatelce nemohly být kladeny objektivní otázky a nemohla být náležitě konfrontována s důkazy, které zpochybňují její tvrzení. Jedná se o osobu, která se v dané věci evidentně velmi zdráhala podat vysvětlení. B. R. tak například vůbec nemohla být konfrontována se skutečností, že uzavírala pracovní smlouvu na dobu neurčitou, když měla být žalobkyně údajně zaměstnána jen „krátkodobě, na výpomoc“. Nemohla být ani náležitě konfrontována s tím, proč pracovní poměr s žalobkyní rozvazovala dohodou a nikoliv výpovědí ve zkušební době, když právě takový způsob rozvázání pracovního poměru by byl v daném případě jediný zákonem aprobovaný. Rovněž nedostala příležitost objasnit, proč další dvě osoby, které pracovaly v té době ve stejném obchodním domě, čestně prohlásily s úředně ověřeným podpisem, že žalobkyně v období od 1. 4. 1997 do 1. 1. 1998 u B. R. pracovala a zaměstnána byla. Na straně č. 9 svého vyjádření repliky žalovaná výslovně uvedla, že „bývalá zaměstnavatelka potvrdila, že žalobkyně nebyla nepřetržitě u ní tehdy zaměstnána, textovou pracovní smlouvu na dobu neurčitou nevypisovala, nepodepisovala, formulářovou vypisovala i podepsala, avšak údaj o doplněném období od 14. 3. 1997 do 31. 12. 1997 se nezakládá na pravdě a byl dopsán někým jiným“. Stěžuje si lze věřit tomu, že sedmdesátiletá osoba bez jakéhokoliv ovlivňování či „předpřipravení“ situace přijde a zcela bez váhání prohlásí, že určitý dokument před 20 lety nevyplňovala a nepodepisovala, další zase podepisovala, ale určitou jeho část nevyplňovala a přitom si vlastně nijak nevzpomíná, kdo co psal a vyplňoval. Sama žalovaná ve své replice připouští návodný postup při provádění podání vysvětlení B. R., když uvádí, že „bývalá zaměstnavatelka potvrdila“. Potvrzovat může svědkyně pouze skutečnosti, které jsou jí

předem předestřeny jako fakta. Navíc zaměstnavatelka přiznala, že mzdové účetní doklady nemá a že byly ztraceny při stěhování v roce 2006. Jinými slovy, doklady o zaměstnancích, které zaměstnavatelka byla povinna uchovávat 30 let, již více než 10 let nemá. Z toho plyne, že svá tvrzení o popření pravosti listin dokazujících, že u ní žalobkyně pracovala po celé období od 14. 3. 1997 do 28. 2. 1998, není s to nijak doložit. Jsou to pouhá její tvrzení – slovo proti slovu. Ovšem plynula-li B. R. ze zákona povinnost uchovávat si údaje o zaměstnancích, což žalobkyně podrobně pojednala a odargumentovala ve své žalobě, pak skutečnost, že tyto údaje nemá, jde k její tíži. Ve skutečnosti B. R. nebyla schopna nijak věrohodně a uspokojivě prokázat, že pracovní smlouvy předložené žalobkyní jsou padělky a ani to, že by u ní žalobkyně v období od 1. 4. 1997 do 28. 2. 1998 nepřetržitě nepracovala. Policie ČR dne 26. 9. 2017 žalovanou vyrozuměla o uložení spisového materiálu, neboť kvalifikovaným posouzením obsahu podání a provedeným šetřením nebyly zjištěny skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl ze strany žalobkyně spáchán trestný čin podvodu, jiný trestný čin či přestupek.

10. Žalovaná ve **vyjádření k replice** mimo jiné uvedla, že provedla výslech bývalé zaměstnavatelky v rámci realizace zrušujícího rozsudku soudu, neboť tento neprovedený důkaz byl jako stěžejní soudem vytýkán. Soud si přitom musel být vědom věku paní B. R. i značného časového odstupu. Jestliže žalobkyně přesto odmítá výpověď bývalé zaměstnavatelky a namítá její nevěrohodnost, lze ze stejného důvodu zpochybňovat věrohodnost výpovědi žalobkyně samotné, byť je o 10 let mladší. Jistě každý člověk časem zapomíná, ale i s odstupem času vždy pozná styl svého písma a svůj podpis.
11. Žalovaná zdůraznila, že se doposud žalobkyně vůbec nevyjádřila k tomu, proč vlastní dvě písemné verze pracovních smluv na jeden a tentýž pracovní poměr, uzavřené jinými osobami, proč je jedna smlouva vystavená P. H. a ne přímo paní H., kdo vystavil a předal zápočtový list, jistě si pamatuje, s kým za zaměstnavatele jednala, s kým uzavírala a rozvažovala pracovní poměr, kdo dokumenty za organizaci podepisoval, když je vlastní a sama též vlastnoručně podepisovala.
12. Je pravděpodobné, že žalobkyně pracující pouze na výpomoc nebyla pravidelně řádně zaměstnávána, nešlo o skutečný výkon zaměstnání dle § 11 ZDP zakládající účast na nemocenském a důchodovém pojištění a nedošlo k zúčtování příjmu. Jestliže nemá Pražská správa sociálního zabezpečení ve své evidenci na ostatní měsíce (4/1997 – 12/1997) v přehledu vykázan žádný vyměřovací základ a ani odvod pojistného na sociální zabezpečení, měla by se Pražská správa sociálního zabezpečení vyjádřit k dodatečně doloženému potvrzení Pražské správy sociálního zabezpečení Praha 10 ze dne 1. 4. 1998 o přihlášení zaměstnance malé organizace od 14. 3. 1997 do 28. 2. 1998 vystavenému pro účely státní sociální podpory.
13. Sdělení žalobkyně o tom, že byla v domácnosti až po vyhotovení OLDP, kdy je zřejmé, že nezískala potřebnou dobu pojištění pro nárok na důchod, dohledá dokonce několik listinných dokladů (dvě pracovní smlouvy, zápočtový list), ve stejné době dojde ke změně v evidenci dat u zdravotní pojišťovny a žalobkyně se začne dovolávat svého požadavku dle těchto nových údajů. Tyto všechny okolnosti svědčí o tom, že se v daném případě nejedná o zcela standardní postup. Navíc, když i opakovaná šetření a podklady uložené u Pražské správy sociálního zabezpečení potvrzují pouze dvě krátkodobá zaměstnání žalobkyně, společně s výsledkem bývalé zaměstnavatelky.

14. Pokud se zjistí, že se změnilы skutečnosti rozhodné pro nárok na výplatu důchodu a výši důchodu, ZDP s touto možností počítá a přímo ji upravuje v § 56. Jestliže by byl novými důkazy prokázáný skutkový stav, což může nastat i v případě potvrzení vystaveného pro úřad práce, je žalovaná povinna toto respektovat ve svém rozhodnutí.
15. Institut čestného prohlášení svědků je zcela podpůrným a výjimečným důkazem a na uznání každé doby dle výpovědi svědků není zákonný nárok, vyhodnocení věrohodnosti svědeckých čestných prohlášení spadá výhradně do působnosti žalované. Jedinou hodnověrnou osobou způsobilou pravdivě dosvědčit výkon zaměstnání po delší dobu a zpětně je bezprostřední spolupracovník, kolega, popřípadě přímý nadřízený. Jen pokud se jejich svědectví vzájemně shodují i s prohlášením samotného žadatele, přičemž pravdivost výpovědi nejméně dvou svědků se ověřuje z jejich důchodových nárokových podkladů, lze uznat žadateli požadované období za dobu zaměstnání. Rodinní příslušníci nejsou spolupracovníky, jejich výpovědi nejsou zcela objektivní. Ani jeden svědek žalobkyně, a může jich být i několik, není bezprostředním spolupracovníkem žalobkyně, který by věrohodně osvědčil pracovní činnost žalobkyně svou výpovědí a toto prokázal svým evidenčním listem důchodového pojištění. Nestačí jen svědecké prohlášení spolupracovníka, ale musí existovat i listinný důkaz o dosvědčované době, jímž svědek doloží pravdivost svého tvrzení.
16. Žalovaná se ve snaze ověřit pravost předložených listin obrátila na Policii ČR. V krátké době však Policie ČR podnět vedoucí ke zjištění pravosti a podpisu listin bez dalšího odložila, nebylo uvedeno jaké řízení, šetření a úkony byly tímto orgánem provedeny, nebylo vydáno žádné usnesení, aby se žalovaná mohla bránit. Toto šetření nebylo jako důkaz možné použít.
17. Vyslovit, zda k nějakému závěru povede oznámení žalobkyně učiněné na Policii ČR na zaměstnavatelku B. R. pro podezření ze spáchání přečinu poškozování cizích práv, přečinu pomluvy a přečinu křivého obvinění, a tedy možnému grafologickému posouzení pravosti listin, popřípadě zda bude proveden výslech obou před Policií ČR, je toho času předčasné.
18. K opakovaným výhradám žalobkyně o nesprávně vedeném výsledku Pražské správy sociálního zabezpečení a navíc „podjatým“ orgánem žalovaná proto znovu navrhla soudu, aby jako nezájatý orgán provedl výslech jak žalobkyně, tak její bývalé zaměstnavatelky, a též P. H. aby se vzájemně konfrontovaly a dále výslech pracovníků Pražské správy sociálního zabezpečení, aby byl objektivně zjištěn skutkový stav věci dle podkladů a výhrad žalobkyně i žalované a pravdivě zjištěny všechny sporné údaje.
19. V **druhé replice** žalobkyně požádala o přednostní projednání věci, protože od podání žádosti žalobkyně o starobní důchod uplynuly již více než 3 roky a řízení předcházející vydání napadenému rozhodnutí trpí procesními vadami. Žalobkyně zdůraznila, že sama žalovaná v rozhodnutí uvedla, že zásadním důkazem pro zjištění skutkového stavu byl výslech zaměstnavatelky, ale již se s tímto důkazem řádně nevypořádala.
20. Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci **přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), tedy ke dni 26. 10. 2017.

21. Ze **správního spisu** soud ve vztahu k souzené věci zjistil z vyrozumění Policie ČR ze dne 26. 9. 2017, že v předmětné věci, citované výše, kdy žalobkyně měla uvést nepravdivé skutečnosti, které doložila zřejmě padělanými či pozměněnými dokumenty, čímž se pokusila uvést žalovanou v omyl a získat tak pro sebe od státu neoprávněný majetkový prospěch, po „kvalifikovaném posouzení obsahu podání a provedeným šetřením podle § 158 odst. 1 trestního řádu a dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, nebyly zjištěny skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl ze strany žalobkyně spáchán trestný čin podvodu podle § 202 trestního zákoníku, jiný trestný čin nebo přestupek, čímž nebyly dány důvody k zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu a spisový materiál byl uložen na spisovně územního odboru Olomouc ad acta“. Citované vyrozumění neobsahuje odůvodnění.
22. Vzhledem k tomu, že se zaměstnavatelka B. R. nedostavila na předvolání na den 22. 5. 2017, vyhotovila žalovaná dne 19. 6. 2017 usnesení o předvedení a zaslala žádost Policii ČR. Podle zápisu z jednání Pražské správy sociálního zabezpečení, územní pracoviště Praha 10, s paní B. R., dříve H., ze dne 26. 6. 2017 byly ve věci podány doplňující informace ve věci pracovního poměru žalobkyně. Jednání byly přítomny paní B. R. a paní L. J. – vedoucí oddělení kontroly Pražské správy sociálního zabezpečení Praha 10. Paní B. R. se dostavila sama k podání vysvětlení a zodpověděla položené dotazy. Součástí správního spisu není žádné předvolání nebo vyrozumění žalobkyně k tomuto jednání a současně není součástí správního spisu žádné vyrozumění žalobkyně o tom, že toto vysvětlení bylo podáno, respektive že byl proveden výslech žalobkyně.
23. Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
24. Soud se předně zabýval žalobní námitkou, že nezákonnost napadeného rozhodnutí způsobily vady řízení spočívající v tom, že žalobkyně nebyla obeznamena o ústním jednání s výsledkem svědkyně B. R., nebyla o tomto výsledku informována ani po jeho provedení a nemohla se k němu před vydáním napadeného rozhodnutí vůbec vyjádřit, ačkoli tento výslech svědkyně byl ve věci klíčovým důkazem.
25. Podle § 1 odst. 1 správního řádu *tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávních celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen "správní orgán")*.
26. Podle § 1 odst. 2 správního řádu *tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, nestanoví-li zvláštní zákon jiný postup*.
27. Podle § 49 odst. 1 správního řádu *ústní jednání správní orgán nařídí v případech, kdy to stanoví zákon, a dále tehdy, jestliže je to ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníků nezbytné. Nebrozí-li nebezpečí z prodlení, uvědomí správní orgán o ústním jednání účastníky nejméně s pětidenním předstihem. Tuto povinnost nemá vůči účastníkovi, který se práva účasti na ústním jednání vzdal*.
28. Podle § 18 odst. 1 správního řádu *o ústním jednání (§ 49) a o ústním podání, výsledku svědka, výsledku znalce, provedení důkazu listinou a ohledání, pokud jsou prováděny mimo ústní jednání, jakož i o jiných úkonech souvisejících s řízením v dané věci, při nichž dochází ke styku s účastníky řízení, se sepisuje protokol. Kromě protokolu lze též pořádit obrazový nebo zvukový záznam*.
29. Z uvedeného se podává, že důkaz výsledkem svědka se provádí při ústním jednání, o kterém se sepíše protokol. Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního

zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, ani jiný na věc dopadající zákon, nemá zvláštní ustanovení, které by bránilo žalované v užití § 49 odst. 1 správního řádu, resp. ji z této povinnosti vyloučilo.

30. Pro řádný průběh řízení v souladu se základními zásadami činnosti správních orgánů je nezbytné umožnit účastníkům řízení přítomnost při provádění úkonu. Zřejmé je právo účastníků řízení účastnit se nařízeného ústního jednání. Z § 49 odst. 1 správního řádu je patrné, že obecně zákon nevyžaduje obligatorní přítomnost všech účastníků při každém ústním jednání, měla by jim však být k přítomnosti dána příležitost.
31. Jedním z účelů ústního jednání je v souladu s požadavky § 3 správního řádu přispět ke zjištění stavu věci bez důvodných pochybností, zejména prováděním důkazů, přičemž všichni účastníci řízení mají právo osobně se dokazování zúčastnit.
32. Podle § 51 odst. 1 správního řádu *k provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci, a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.*
33. Podle ustanovení § 51 odst. 2 správního řádu *o provádění důkazů mimo ústní jednání musí být účastníci včas vyrozuměni, nehrozí-li nebezpečí z prodlení. Tuto povinnost nemá správní orgán vůči účastníkovi, který se vzdal práva účasti při dokazování.* Z tohoto ustanovení vyplývá povinnost správního orgánu provádět důkazy, jen pokud dá účastníkům řízení možnost být přítomni při jejich provádění, ať už při ústním jednání, nebo mimo ně. Jedná se o konkretizaci základní zásady činnosti správních orgánů deklarované v § 4 odst. 4 správního řádu, kdy *správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.*
34. O provádění důkazů mimo ústní jednání tedy musí správní orgán účastníky předem informovat. Tato povinnost neplatí, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení, nebo jestliže se účastník vzdal práva účasti na dokazování. Nebezpečí z prodlení spočívá ve ztížené možnosti či úplné nemožnosti příslušný důkaz provést, pokud by správní orgán účastníky předem informoval. Nutnost přítomnosti účastníků řízení při dokazování tedy není bezvýjimečná. Mimo nebezpečí z prodlení platí stejně jako v případě ústního jednání, že pokud se i přes vyrozumění správního orgánu účastník řízení nedostaví, lze dokazování provádět i bez jeho přítomnosti. O takovou situaci se však v přezkoumávaném případě nejednalo.
35. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu provedení výsledku svědka bez přítomnosti účastníka správního řízení, aniž by byl o konání výsledku účastník předem vyrozuměn, je nezákonným upřením práva účastníka řízení účastnit se výsledku svědka. Účastník řízení tím nemá možnost bezprostředně reagovat na jeho výpověď a případně jej konfrontovat se svými tvrzeními. Tato práva jsou garantována v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na to, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Z výpovědí svědků, které byly získány nezákonným způsobem, nelze vůbec vycházet. Tato skutečnost ještě bez dalšího neznamená, že se jedná o podstatnou vadu řízení. Je třeba se zabývat otázkou, zda vada řízení má v daném případě vliv na zákonnost rozhodnutí správního orgánu ve věci samé, resp. zda je výrok rozhodnutí postaven na nezákonně získaném důkazu. O podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které by mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé, by se jednalo jen tehdy, pokud by skutkové závěry správních orgánů bez použití nezákonných

důkazů nemohly obstát (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2012, č. j. 5 As 21/2011–39).

36. Práva účastníků řízení v případě, že nebudou přítomni při dokazování v některém ze zákonem povolených případů, budou zajištěna tím, že vždy dostanou příležitost seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí v souladu s § 36 odst. 3 správního řádu. Protokol o ústním jednání podle § 18 odst. 1 správního řádu - formalizovaný záznam z průběhu řízení dává účastníkům řízení, kteří nebyli přítomni provádění důkazů, procesní možnost se k nim později vyjádřit. Pro takto provedené důkazy platí z hlediska účastníka řízení stejný režim, jako pro dokazování písemnou formou, které probíhá obecně bez přítomnosti účastníků, tedy důkaz listinou mimo ústní jednání nebo důkaz znaleckým posudkem, který byl předložen pouze písemně. Totéž platí i pro získávání jiných podkladů pro rozhodnutí, jakými jsou zejména podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci.
37. Podle § 85a zákona č. 582/1991 Sb. *v řízení ve věcech důchodového pojištění se nepoužije ustanovení správního řádu o vyjádření účastníků k podkladům rozhodnutí; zahájení řízení z moci úřední se účastníkům zpravidla neoznamuje.*
38. Ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu tak pro řízení v důchodových věcech neplatí. Rozhodnutí však nesmí být pro účastníka řízení překvapivé (např. náhlý obrat výsledného posouzení věci v námitkovém řízení proti prvostupňovému) a musí být dodržena zásada dvojinstančnosti; a o takový případ ve věci žalobkyně právě šlo (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 10. 2013, č. j. 4 Ads 42/2013-43, a ze dne 26. 3. 2015, č. j. 5 Ads 138/2014-60).
39. Lze dojít k závěru, že dokazování může probíhat pouze ve dvou režimech: buď prostřednictvím nositelů důkazů v písemné podobě, nebo tak, že účastníkům řízení bude dána příležitost účasti při úkonu. Není tedy možné, aby byla mimo ústní jednání provedena např. svědecká výpověď a účastníci řízení nebyli o úkonu vyrozuměni.
40. Pojem „dokazování“ pro tyto účely by měl být chápán v širším smyslu, než by vyplývalo ze striktně chápané formulace § 50 odst. 1 správního řádu, který do protikladu k důkazům staví např. i podklady od jiných orgánů. Chápeme-li dokazování jako proces, kterým správní orgán poznává určitou skutečnost, je důkazním prostředkem každý prostředek, který je k poznávání této skutečnosti (stavu věci) použit, např. seznamování se s obsahem listiny či výslech svědka a též výpověď účastníka řízení.
41. Tyto právní závěry soudu jsou v souladu i se závěrem č. 115 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 8. 6. 2012 (dostupný na www.mvcr.cz v části Legislativa - Správní řád - Závěry Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání).
42. V rozhodnutí napadeném žalobou se dopustila žalovaná vad řízení spočívajících v tom, že nevyrozuměla žalobkyni o nařízeném ústním jednání s výsledkem svědkyně, který byl významným důkazem pro posouzení věci a navíc o tomto výsledku svědkyně žalobkyni ani následně nevyrozuměla a ta se k němu nemohla vyjádřit. Proto soud žalobou napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. pro vady správního řízení zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V dalším řízení je žalovaná shora podaným právním výkladem podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána.

43. Soud neprovedl výslech svědkyně B. R., protože není úkolem soudu ve správním řízení soudním, které je svou povahou kasační, nahrazovat činnost správních orgánů.
44. Úspěšné žalobkyni soud přiznal v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. odměnu za zastupování, spočívající v odměně za dva úkony po 1 000 Kč podle § 11 odst. 1 písm. a) a d) a § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, za převzetí věci a podání žaloby, tj. celkem 2 000 Kč. K částce 2 000 Kč náleží paušál ve výši 2 x 300 Kč (600 Kč) dle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. K této částce náleží daň z přidané hodnoty ve výši 546 Kč. Celková odměna zástupce činí 3 146 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě do dvou týdnů po jeho doručení.

Olomouc 24. září 2018

JUDr. Martina Radkova, Ph.D. v. r.
samosoudkyně